

JADRANSKA ŠKOLA KLESARSTVA

Udruga Kultura stine – očuvanje i prijenos tehnike ručne obrade kamena

Što je danas s ručnom obradom kamena?

Ručna obrada kamena – tehnika koja se razvijala tisućljećima – danas je gotovo u potpunosti potisnuta industrijskim i tehnološkim rješenjima. Ipak, upravo ta tradicionalna vještina čini temelj razumijevanja graditeljske baštine i kulturnog identiteta obale Jadrana.

U Udruzi Kultura stine njegujemo i poučavamo klasičnu tehniku ručne obrade kamena, utemeljenu na grčko-rimskom graditeljskom naslijeđu. Za razliku od tradicijskog, lokalno specifičnog klesarstva, mi se oslanjamo na kanon koji je oblikovao europsku povijest gradnje.

Naš je cilj sačuvati ovu vještinu – ali i ponovno je učiniti vidljivom široj publici.

Naši ciljevi

- Edukacija mladih, građana i posjetitelja.
- Očuvanje i razvoj tehnike ručne obrade kamena.
- Samo-održivost udruge kroz kulturni turizam i radionice.
- Jačanje osjećaja pripadnosti lokalnoj i kulturnoj baštini.

Kome je program namijenjen?

Ciljane skupine:

- Mladi (posebno učenici viših razreda osnovne škole)
- Djelatnici u području kulture i umjetnosti
- Građani zainteresirani za materijalnu i nematerijalnu baštinu
- Turisti koji traže autentične doživljaje

Krajnji korisnici:

Svi koji kroz edukaciju nauče prepoznati dodatnu vrijednost ručne obrade kamena – bilo kao vještinu, kulturnu činjenicu ili estetsku vrijednost.

Način rada: iskustveno učenje

Upoznajemo polaznike s tehnikom kroz:

- demonstracije ručne obrade kamena
- radionice i projektne aktivnosti
- sudjelovanje u manifestacijama i restauratorskim zahvatima

Specifični dio našeg programa uključuje i izradu zamjenskih i modeliranih kamenih elemenata u restauraciji, uz suglasnost nadležnih konzervatorskih službi. Time se tehnika uči – ali se ujedno i aktivno doprinosi očuvanju spomeničke baštine.

Udruga posjeduje suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, na temelju stručnog mišljenja Agencije za odgoj i obrazovanje.

Proračun Udruge

Kako bismo osigurali dugorošan rad:

- 50 % godišnjeg budžeta planiramo ostvariti kroz radionice i programe kulturnog turizma namijenjene europskim posjetiteljima.
- Ostatak se namjerava osigurati prodajom autorskih rukotvorina u ograničenim serijama.
- Manji dio financira se putem lokalne samouprave.

Najveći izazov ostaje privlačenje mladih – djevojčica i dječaka – koji će biti spremni uložiti vrijeme, trud i posvećenost potrebnu za savladavanje ove zahtjevne, ali vrijednosno iznimne vještine.

Ručna obrada kamena u povijesnom kontekstu

Majstori klesari iz Istre, Dalmacije, Veneta i pokrajine Marche stoljećima su oblikovali gradove na obje strane Jadrana. Rovinjski škarpelini, primjerice, bili su poznati u čitavoj Europi, a istrijski kirmenjaci (Pietra d'Istria) ugrađeni su u mnoge slavne venecijanske i europske građevine.

Ručna obrada kamena dominirala je sve do 1950-ih, kada je masovna upotreba dijamantne žične pile ubrzala eksploataciju i promijenila završnu obradu kamena. Danas je ta tehnika najvećim dijelom prisutna u restauraciji, ali sve rjeđe u suvremenoj estetici i arhitekturi.

Osnovna klesarska znanja još se mogu steći u Klesarskoj školi na Braču, no programi koji bi specijalizirali buduće klesarske restauratore ili dizajnere kamena nisu dio službenog kurikulumu. Upravo zato Udruga Kultura stine ispunjava važnu prazninu – posjedujemo jedini usvojeni dokument u Hrvatskoj koji sustavno regulira poučavanje ove tehnike.

Zašto Rovinj?

Rovinj je grad čiju su povijest oblikovali kamen i klesari. Ipak, posljednjih desetljeća ta je vještina gotovo iščezla iz svakodnevnog života. Danas je prisutna uglavnom u akademskim krugovima, kao dio konzervatorskih studija.

Našom edukacijom i uključivanjem javnosti želimo:

- senzibilizirati građane i posjetitelje
- potaknuti promišljanje o baštini i prostoru
- pokazati primjenu kamena u stvaranju autentične, kvalitetne destinacije
- vratiti „rovinjsku romantiku“ – osjećaj identiteta, pripadnosti i zajedništva

Rad s mladima

Djeca današnjice često su udaljena od praktičnih i motoričkih aktivnosti. Nedostatak likovne i tehničke kulture u školama dodatno smanjuje mogućnost razvoja ručnih vještina.

Kroz naše demonstracije i radionice učenici:

- razvijaju motoriku
- smanjuju stres
- upoznaju povijesni alat i tehnike
- otkrivaju moguće profesionalne putove

Mnogi talentirani učenici nisu prepoznati na vrijeme – naš program omogućuje da se njihovi talenti i interesi osvijeste te usmjere prema Klesarskoj školi ili srodnim zanimanjima.

Građanstvo i savjetodavna uloga udruge

Demonstracije u starogradskoj jezgri prilika su da građani:

- upoznaju tehniku izbliza
- saznaju više o primjeni kamena u prošlosti i danas
- zatraže savjete o obnovi i održavanju kamenih elemenata na svojim objektima

Turizam – autentičan doživljaj

Turisti žude za originalnim iskustvima, a rukovanje kamenom to iskustvo pruža na najneposredniji mogući način. Manifestacije i radionice spajaju:

- doživljaj
- edukaciju
- kulturnu interpretaciju
- prigodnu prodaju autentičnih rukotvorina

Poseban interes pobuđuju i radionice klesanja glagoljskih znakova, koje povezujemo s našom regionalnom kulturnom baštinom.

Zaključak

Ručna obrada kamena možda je zaboravljena u modernoj svakodnevnici, ali njezina vrijednost nije nestala. Ona oblikuje ne samo prostor – nego i ljude. Nekoć je bila ključna u formiranju karaktera, upornosti i identiteta mladića, a danas može biti jednako snažan alat edukacije, osnaživanja i očuvanja baštine.

Udruga Kultura stine postoji kako bi ta vještina ponovno zaživjela – među mladima, građanima i svima koji žele osjetiti tisućljetnu povezanost čovjeka i kamena.

Udruga Kultura stine

Predsjednik: Mate Pribilović

Klesarski tehničar, restaurator povijesne klesarije i dizajn specijalist

Kontakt: +385 98 130 69 24 • mate@kulturastine.club